

Motborgarbladet

GRÄSRÖTTER
Motborgarbladet #11, 2021

Ledare.....s. 3
Rosanna Fellman

Illustration.....s. 3
Hanna Väätäinen

“Housing”.....s. 4
Johanna Pallas

Makt och motmakt.....s. 5
Frank Lundgren

En liten text om gräsrotter.....s. 9
Marius Kraufvelin

“Power to the working class” s. 11
Johanna Pallas

**Föreningarnas betydelse för
en levande demokratisk
sambandsdialog**.....s. 12
Ylva Gustavsson

Serie.....s. 14
Hanna Väätäinen

Det lilla grässtrået.....s. 17
Rosanna Fellman

**Gräsrotter med obestämda
konturer?**.....s. 18
Bianca Gräsbeck

Svaga vs. starka?.....s. 20
Mio Lindman

“Eat the feeding hand”.....s. 23
Johanna Pallas

För djuren som ville leva.....s. 24
Emma Andersson

Chefredaktör: Rosanna Fellman
Layout: Amanda Grönroos
Omslagsillustrationer: Malin Långsjö

Kamrater! Vänner! Mötesdeltagare!

Så brukar den demokratiska socialisten Göran Greider inleda sina första maj-tal. Så inleder även jag årets nummer av Motborgarbladet. Ett nummer som politiska kamrater, föreningens vänner och trogna mötesdeltagare skapat.

I årets nummer, det tolfte av Motborgarbladet, är temat gräsrotter. Gräsrotter som växer upp till träd, till att stå med plakater vid riksdagshusets trappa, gräsrotter som med kollektiv röst skickar in lagförslag, rotter som sitter i soffor tillsammans och diskuterar, ogräs som kanske någon illvillig kallar det. Med gräsrotter menar vi såklart gräsrotspolitik.

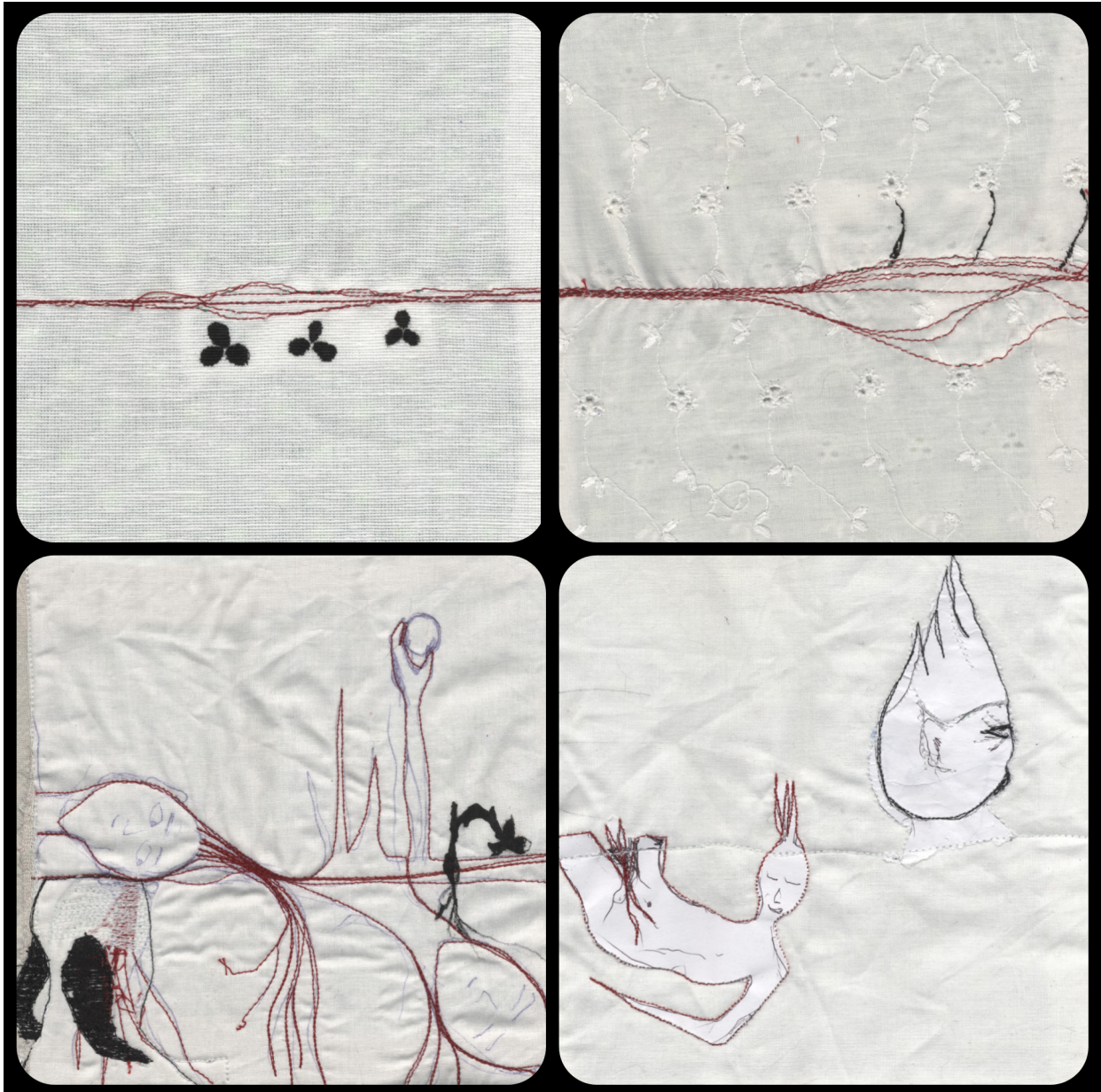
Åbo Gröna Vänster är en liten förening vars största synlighet ligger i de förtroendeuppdrag och den aktivism medlemmarna gör. I föreningens verksamhetsplan står det bland annat att vi uppmanar våra medlemmar att delta i demonstrationer och till politiskt engagemang på gräsrotsnivå. Det är alltid lika glädjande att se ett gäng på tio, tjugo stycken ÅGV:are som står i en klunga och fryser inför en demonstration. Värmen stiger sedan när den gemensamma rösten börjar skrika ut de rättigheter som vi kräver. I Ylva Gustafssons text poängterar hon hur viktig föreningsverksamheten varit för medborgarrättigheter och politiken i Finland. I Marius Kraufvelins personligt lagda text framkommer hur hans intresse för demonstrationer ser ut.

Gräsrotspolitik handlar om stå upp för de svaga. Frågan om vem som är svag och vem som står för det diskuterar Mio Lindman i sin kolumn. Frank Lundgren bjuder på en begreppsfull text om motmakt från "de svaga" och vad makt egentligen kan ses som.

Direkta åsikter får vi från Emma Andersson i hennes berörande kolumn om djurrättsaktivism i Finland. I detta nummer finner vi mycket konstnärligt material, exempelvis Hanna Väätäinens serie i mixed media stil för fram en historia om gräsrotter. Johanna Pallas står för de gula slagkraftiga illustrationerna som beskriver en typ av klassisk aktivism som säkert många läsare känner igen sig i. En liten dikt om gräsrotter finner man också av undertecknad.

Kamrater! Vänner! Mötesdeltagare! Varsågod att njuta av årets nummer och inspireras av deltagarnas ord och bilder om gräsrotspolitik. De bidrag vi fått in beskriver både ur samhälleligt och personligt perspektiv vad gräsrotspolitik betyder. Gräsrotspolitik är allt från motmakt och föreningsaktivitet, till diktande och twittrande. Omslaget för numret är en kamphand av Malin Långsjö collage, som vi från föreningens håll gladeligen höjer.

Rosanna Fellman
Chefredaktör och ordförande för ÅGV

“Maktens genomtvingande karaktär, alltså idén om att makt står i relation till någon annans vanmakt, är den viktigaste insikten för bokens senare del som handlar om hur denna vanmakt kan göras om till motmakt.”

För två år sedan i Motborgarbladet #10 med temat ”generation” skrev jag om den amerikanska aktivisten Saul Alinsky och hans råd till radikaler, en slags lista med tips på organisering och motstånd för sociala rörelser. I detta nummer om gräsrotter tänkte jag fortsätta på samma tema, blicka bakåt och utgå från ytterligare en gammal gubbes text om organisering och motståndsstrategier. Vad finns det för tips vi kan få från texter om sociala rörelser i historien?

Den norska sociologen Thomas Mathiesens bok *Makt og motmakt* kom ut år 1982 och som svensk översättning samma år. Det är en inflytelserik bok som tar avstamp i Mathiesens egna erfarenheter om sociala rörelserns självorganisering under 1970-talet, som freds- och miljörörelsen och rörelsen för fångkamp där Mathiesen var engagerad.

Makt

Det finns en sociologisk klyscha som säger att för att förstå ett samhällsfenomen måste vi först förstå och definiera de begrepp och idéer som ligger bakom. För att förstå de motståndsstrategier som är det intressanta i Mathiesens bok måste man först förstå begreppet makt. Men för Mathiesen kan en för avgränsande eller ”dogmatisk” definition leda till en oavsiktlig ”maskering” av begreppet, alltså att en forskare i rädsla för att vara för diffus eller oprecis definierar begreppet makt på ett sätt som utesluter ett mer osynligt, enligt Mathiesen ”maskerat”, maktutövande som t.ex. makten i att undvika att ta beslut.

Mathiesen utgår från en klassisk definition av begreppet makt av Max Weber. Makt är ”en eller flera människors möjligheter att driva igenom sin vilja i den

sociala samvaron, och det även om andra deltagare i det kollektiva livet skulle göra motstånd.” Makt är alltså intentionell (viljan), relationell (i den sociala samvaron) och genomtvingande (trots motstånd). Mathiesen låter dock begreppsbestämningen ske under bokens lopp då makt på olika sätt exemplifieras.

Maktens genomtvingande karaktär, alltså idén om att makt står i relation till någon annans vanmakt, är den viktigaste insikten för bokens senare del som handlar om hur denna vanmakt kan göras om till motmakt. För att bemöta motstånd från sociala rörelser använder sig det etablerade samhället av två olika repressiva motstrategier; indefiniering och utdefiniering. Indefiniering innebär att ta över en social rörelse genom att göra det kollektiva handlandet olönsamt, genom att t.ex. öka pressen på dem för att få dem integrerade i samhället. Detta kan göras genom att kräva att den sociala rörelsen tar avstånd från radikala element och håller sig till mer ”realistiska” och kortsiktiga frågor istället för en mer radikal samhällskritik. Det andra begreppet utdefiniering handlar om att göra det kollektiva handlandet meningslöst genom att stämpla den sociala rörelsen som våldsam och oansvarig eller att skapa idén om att en rörelse egentligen styrs av farliga dolda krafter i bakgrunden.

Motstrategierna indefiniering och utdefiniering fungerar som en ”kniptångsmanöver” som trycker på från båda hållen samtidigt, endera skuffas du bort eller så kramas du sönder. Ett modernt exempel på dessa strategier är samhällets reaktion på Greta Thunberg och hennes rörelse Friday for Future. Å ena sidan älskar politiker att ta selfies med Thunberg och

att bjuda in henne till EU parlamentet och klimatmöten. Å andra sidan målas hon upp som ung, arg och oseriös. Hon bemöts med indefiniering med krav på god ton och realistiska krav och utdefiniering genom stämplingen av henne som radikal, icke samarbetsvillig och ovillig att ta avstånd från våldsam aktivism. Thunberg och Friday for Future-rörelsen är dock experter på de motståndsstrategier som jag beskriver här nedan, att balansera mellan in- och utdefiniering.

Motmakt

Motståndsstrategier handlar om möjligheten för sociala rörelser att göra motstånd gentemot maktens kniptångsmanöver med indefiniering och utdefiniering. Mathiesen definierar sex motståndsstrategier vars syfte är att vägra låta sig stämplas eller definieras av systemet, att varken låta sig in- eller utdefinieras.

Arenautbrytning handlar om att samtidigt som man arbetar på insidan, inom det etablerade systemets ramar, göra utbrytningar eller andra oväntade aktioner som medvetet bryter mot systemets regler. Istället för att acceptera valet mellan samhällets krav på en ansvarsfull, förnuftig hållning och mer radikala aktioner försöker man agera på ett sätt som bryter mot systemets regler medan man samtidigt är en del av det. Militanta aktioner ena dagen måste varvas med mer mjukare politiska handlingar den andra. Ena dagen träffar Thunberg Frankrikes president Macron och andra dagen ockuperar hon ett kolkraftverk i Tyskland.

Informationsvridning handlar om balansen mellan teori och praktik. Genom att koppla samman praktiska frågor och

krav med en mer teoretisk analys av situationen kan man bemöta ”kniptången” som definierar den sociala rörelsen som endera reforminriktad och praktikcentrerad eller verklighetsfrånvärd och teoretisk. Informationsvridning handlar även om att skapa ett kunskapsövertag genom att kunna underbygga en social rörelses praktiska aktioner med en mer teoretisk analys så att de som utför aktionen och samhället man kommunicerar med förstår varför man agerar som man gör. Få rörelser är så skickliga på denna strategi som Friday for Future-rörelsen som hela tiden underbygger sina praktiska aktioner med forskning och fakta.

Maktbildning handlar om att sätta upp konkreta kortsiktiga krav som man samtidigt knyter samman med mer långsiktiga perspektiv i syftet att på sikt stärka den sociala rörelsens motmakt.

Ett exempel kan vara protester mot ett kolkraftverk som sätter det omedelbara konkreta kravet på stängningen av det specifika kraftverket samtidigt som aktionen kan vara en del av en mer långsiktig kritik mot klimatförändringen och koldioxidutsläpp.

Sakprioritering handlar om att välja ut vissa frågor eller perspektiv för att inte framställas som splittrade inom den sociala rörelsen eller splittrande gentemot det etablerade samhället. Att samtidigt lyfta upp allt för många frågor gör det dels svårare för fler att ansluta sig till en social rörelse och dels lättare att stämpla rörelsen som totala motståndare till samhället, enligt devisen ”är du inte med oss, är du emot oss”. Friday for future-rörelsens krav sammanfattas i tre punkter på deras hemsida, ifall de hade flera krav

skulle det finnas risk för splittring och färre personer kunde ansluta sig, det borde alltså inte spela någon roll om vad du tycker om t.ex. kärnkraftverk så länge du är överens om att hålla den globala temperaturstigningen under 1,5 grader.

Premissformulering handlar om att istället för att acceptera samhällets premisser för hur en diskussion ska föras sätter man upp egna premisser som samhället måste bemöta. Att själv sätta agendan dels för vad som diskuteras och dels hur det diskuteras. Istället för att låta samhället pressa dig att komma med lösningar och svar på hur klimatkrisen ska lösas kan man lyfta upp vikten av att lyssna på forskning och politikernas ansvar. Istället för att diskutera lagligheten eller betydelsen av aktioner som att skolstrejka kan man rikta fokus på de frågor man vill lyfta upp.

Alternativformulering är den sista och kanske svåraste motståndsstrategin. Det handlar om hur en social rörelse kan bli en verklig motmakt eller ”motoffentlighet” som genom egna strukturer och nätverk gör det etablerade samhällets arena mindre viktig. Till exempel under ett klimattoppmöte bygger aktivister upp en parallell infrastruktur med skuggmöten, demonstrationer och aktiviteter som kan locka besökare och medieuppmärksamhet precis lika mycket som det riktiga mötet. Ifall det etablerade samhällets makt baseras på någon annans vanmakt handlar alternativformulering om att bryta denna vanmakt och göra den sociala rörelsen starkare.

Frank Lundgren

Marius Kraufvelin | En liten text om gräsrotter

“Men kanske har vi i vänstern också missat våra gräsrotter? Hur ska vi locka samhällets gräsrotter, arbetarklassen, tillbaka?”

Jag känner mig som något av en gräsrotspolitiker, om man nu kan vara en sådan. Jag blev politiskt aktiv på gräsrotsnivå genom att gå med i Åbo Gröna Vänster vårvintern 2019. Jag har ett anonymt twitterkonto där jag främst twittrar om vänsterpolitik, och har deltagit i såväl klimatdemonstrationer som kvinnodagsdemonstrationer och Första maj-demonstration. Greta Thunberg har jag som min stora förebild och har t.o.m. träffat henne en gång.

Jag har alltid känt att jag politiskt lutar klart åt vänster. Om man ska jämföra yterligheter: Jag är fullkomligt övertygad om att jag med min enkla livsstil hade levt ett lyckligare liv och känt mig mer fri i en kommunistdiktatur än i ”frihetens” förlovade land USA. Hur mycket jag ännar avstånd från det icke-demokratiska, det auktoritära och från murar i sig. Det här är något jag insåg närmare 15 år innan Trump blev vald och närmare 20 år innan coronan bröt ut. Det beror ju helt

på vad man värdesätter här i livet. Den sociala tryggheten med ett säkert jobb, billigt boende, billig och väl tillgänglig kollektivtrafik, gratis sjukvård och gratis utbildning borde vara en självklarhet överallt.

Och nej, lösningen på exakt alla världens problem är knappast socialism, säger jag som socialist, och socialismen är dessvärre knappast heller realistisk i en globaliserad kapitalistisk värld. På twitter kallar jag mig för en ”Extremgrön Kamrat 4%-sosse som helst vill ha blandekonomi med planekonomisk dominans” (Kamrat 4% var smeknamnet på de svenska socialdemokrater som stödröstade på VPK, Vänsterpartiet Kommunisterna, som Sveriges vänsterparti hette fram till 1990, för att säkra vänstermajoriteten). Möjligen är mer blandekonomi, som socialdemokratin, åtminstone socialliberalismen, möjlig. Många ledande ekonomer varnar t.o.m. för att ökade klyftor är dåligt för ekonomin och ekonomer bru-

Marius Kraufvelin | En liten text om gräsrötter

kar sällan vara vänster. Missnöjet såväl i väst som i öst hade garanterat varit betydligt mindre om man infört/behållit/återinfört de delar av socialismen som de flesta människor tycker att funkar.

Jag är också tacksam och känner att det känns rätt att vara med i det parti som i högst grad består av just gräsrötter istället för lobbyister (eller lobbyraller, det rimmar ju på liberaler). Men kanske har vi i vänstern också missat våra gräsrötter? Hur ska vi locka samhällets gräsrötter, arbetarklassen, tillbaka? Arbetare är ofta konservativa. Kanske vi borde ta strid för frågor som gräsrötterna har lättare att förstå, som exempelvis 6 timmars arbetsdag eller 4 dagars arbetsvecka? Hur ska vi få samhällets gräsrötter att förstå att det är den extrema rikedomen och framför allt de allra rikastes livsstil som är problemet och som håller på att förstöra planeten, inte invandrarna, fattiga och sjuka? Hur ska vi få gräsrötterna att förstå att klimatfrågan är vår stora ödesfråga? Om man ser stor invandring som ett problem, borde man bry sig om klimatet – för ju mer vi fixar klimatet desto färre klimatflyktingar. Sannolikt måste vi försöka göra klimatpolitiken mer populär genom att börja ta strid för kraftigt progressiva miljö- och klimatskatter. En kraftig progressivitet borde finnas i så många skatter som möjligt. Om inte de värsta klimatförnekarna också tvingas omställa sig är det tyvärr inte så förvånande att en del av gräsrötterna inte heller kan tänka sig att ställa om.

Jag är övertygad om att det går att vinna åtminstone en del av gräsrötterna tillbaka utan att flirta med Sannfinländarna och deras systerpartier i världen. Det är

tufft för oss i vänstern som jämt får dras med kommuniststämpeln, men knappast omöjligt. Jag tror nog de flesta i högern innerst inne vet att vi inte är några öststatskommunister, men dels har de inga bättre argument och dels vet de att de har samma gamla väljare att plocka på samma gamla visa.

Det är klart att värdefrågor är lika viktiga som ekonomiska frågor och klart att jag och nästan alla andra vänstersinnade hellre kompromissar och samarbetar med högerliberaler än med sannfinländare om jag måste välja. Men är det inte de senaste 30 årens högerliberala våg, som vissa vänstersinnade varit alltför släpphända mot, som kastat en del av samhällets gräsrötter rakt i gapet på nyfascisterna istället? De senaste 30-40 årens globala nyliberala, eller åtminstone nyliberaliserade, högervåg har minsann bidragit till att ställa människor mot människor och gräsrötter mot gräsrötter istället för gräsrötterna mot eliten, tragiskt nog.

Politik handlar om att kompromissa, men det finns ändå två frågor jag aldrig, oavsett om jag är gräsrotshobbypolitiker eller riktig politiker, skulle kunna kompromissa om: att klyftorna successivt måste minska och att utsläppen radikalt måste ner.

Men någon riktig politiker blir jag knappast. Det har mina föräldrar alltid avrått mig från. Nej, jag får nog nöja mig med att vara en anonym hobbypolitiker på gräsrotsnivå. Men hoppas även jag som gräsrot kan lyckas påverka någon – i bästa fall flera.

Marius Kraufvelin

POWER TO THE WORKINGCLASS

Föreningarnas betydelse för en levande demokratisk samhällsdialog

**av Ylva Gustafsson,
verksamhetsledare för Folkets bildningsförbund**

En vanlig bild av det demokratiska samhället är att det bygger på fria val, samt på ett fungerande rättssystem. Även om detta stämmer, kan man få uppfattningen att medborgaren endast är demokratiskt aktiv då hon röstar i val. Ett levande demokratiskt samhälle kräver dock ett bredare folkligt engagemang där medborgarna aktivt tar del i samhället och deltar i det offentliga samtalet om våra gemensamma angelägenheter. En viktig del av denna strävan är en levande föreningsverksamhet.

Föreningar har ända sedan 1800-talet haft stor betydelse för samhällets jämlika kunskapstillväxt, samt bidragit till att befolkningen på alla nivåer kunnat göra sin röst hörd. Under tsar Alexander II då det rådde en relativt fri samhällsatmosfär, bildades i snabb takt idrottsföreningar, ungdomsföreningar, nykterhetsföreningar, religiösa föreningar som tex Frälsningsarmén, frivilliga brandkårer, jaktföreningar, Finlands Röda Kors, kvinnoorganisationer, arbetarföreningar m.m. Alla dessa hade stor betydelse för bildningen och för strävan att bygga upp ett jämlikt samhälle.

Efter självständigheten, på 1920 talet, bildades samhällsnyttiga föreningar såsom Mannerheims barnskyddsförbund, De

blindas centralförbund m.m., föreningar vars aktiva intressebevakning för sårbara samhällsgrupper har varit oerhört viktig bl.a. i utvecklandet av en jämlik lagstiftning, för utarbetandet av ekonomiskt stöd till utsatta grupper, pensioner m.m.. Föreningslivets historia i Finland avspeglar på så sätt uppbyggnaden av vårt demokratiska välfärdssamhälle.

Föreningarnas existens har inte alltid varit självklar. Enligt Kansalaisfoorumis tidigare ordförande Aaro Harju, innebar 1930 talets högerextremism i Finland att närmare 3000 vänsterinriktade föreningar förbjöds. En motsatt vändning skedde efter vinter- och fortsättningskrigen, då ca 3000 högerinriktade föreningar förbjöds. Föreningslivet pressades under dessa tider hårt uppifrån politiskt i båda riktningarna.

På 1950- och 1960-talet uppkom återigen en ny våg av föreningsverksamhet som en del i strävan att bygga upp det finländska samhället efter krigen. Särskilt fackföreningarna växte i popularitet, men också bildningssträvan växte. Folkets Bildningsförbund (bildat 1946) härstammar från denna tid som en del i strävan att skapa möjligheter till personlig bildning, gemenskap och demokratisk samhällsdialog. Föreningsverksamheten i

“Ett levande demokratiskt samhälle kräver dock ett bredare folkligt engagemang där medborgarna aktivt tar del i samhället och deltar i det offentliga samtalet om våra gemensamma angelägenheter.”

Finland har således en turbulent historia som varit sammankopplad med strävan att bygga upp ett demokratiskt samhälle, där människors röst blir hörd på många olika nivåer.

Föreningsverksamheten och den fria bildningen har fortfarande idag en viktig demokratisk roll i samhället. Föreningar skapar gemenskap, erbjuder kontinuerligt lärande och stöder olika gruppers intressebevakning. Den fria bildningen ger utrymme för en fördjupad och öppen diskussion kring samhällsfrågor samt lyfter fram frågor som inte alltid får tillräcklig synlighet i media. Samtidigt förändras föreningslivet ständigt vilket också avspeglar djupare strukturella skiften i samhället. Enligt Harju har textföreningarna minskat i popularitet sedan 1970 talet, vilket hänger ihop med den allt mer snuttifierade arbetsmarknaden. Likaså kan man se ett minskat intresse för politiska föreningar medan idrottsföreningar och hobbyverksamhet blivit populärare. Detta kan ses som en vändning inåt mot det individuella livet.

Ett oroväckande mönster är att föreningslivet har börjat delas upp ekonomiskt. Många idrottsföreningar är idag professionaliserade och medlemsavgifterna höga. Idrottsföreningar har länge varit en

verksamhet där alla slags människor kunnat mötas, samarbeta och diskutera. Detta är dock inte mera fallet. Deltagandet riskerar att bli en klassfråga och verksamhetens demokratiska innebörd försvagas. En positiv förändring i dagens föreningsliv är det växande intresset för miljön, särskilt bland unga vilket uttrycker en vilja att ta del i samhällets gemensamma framtid.

Föreningslivets historiska utveckling avspeglar alltså djupa samhälleliga förändringar. Verksamheten är en grundläggande del av ett demokratiskt samhälle. Den ger oss en känsla av gemenskap, underlättar en gemensam samhällsdialog och ger utrymme för fri bildning. Varken föreningslivet eller demokratin är någon självklarhet. Ansvar för demokratin kan inte enbart förläggas till den politiska toppen utan är något vi alla bör värna om i vår vardag.

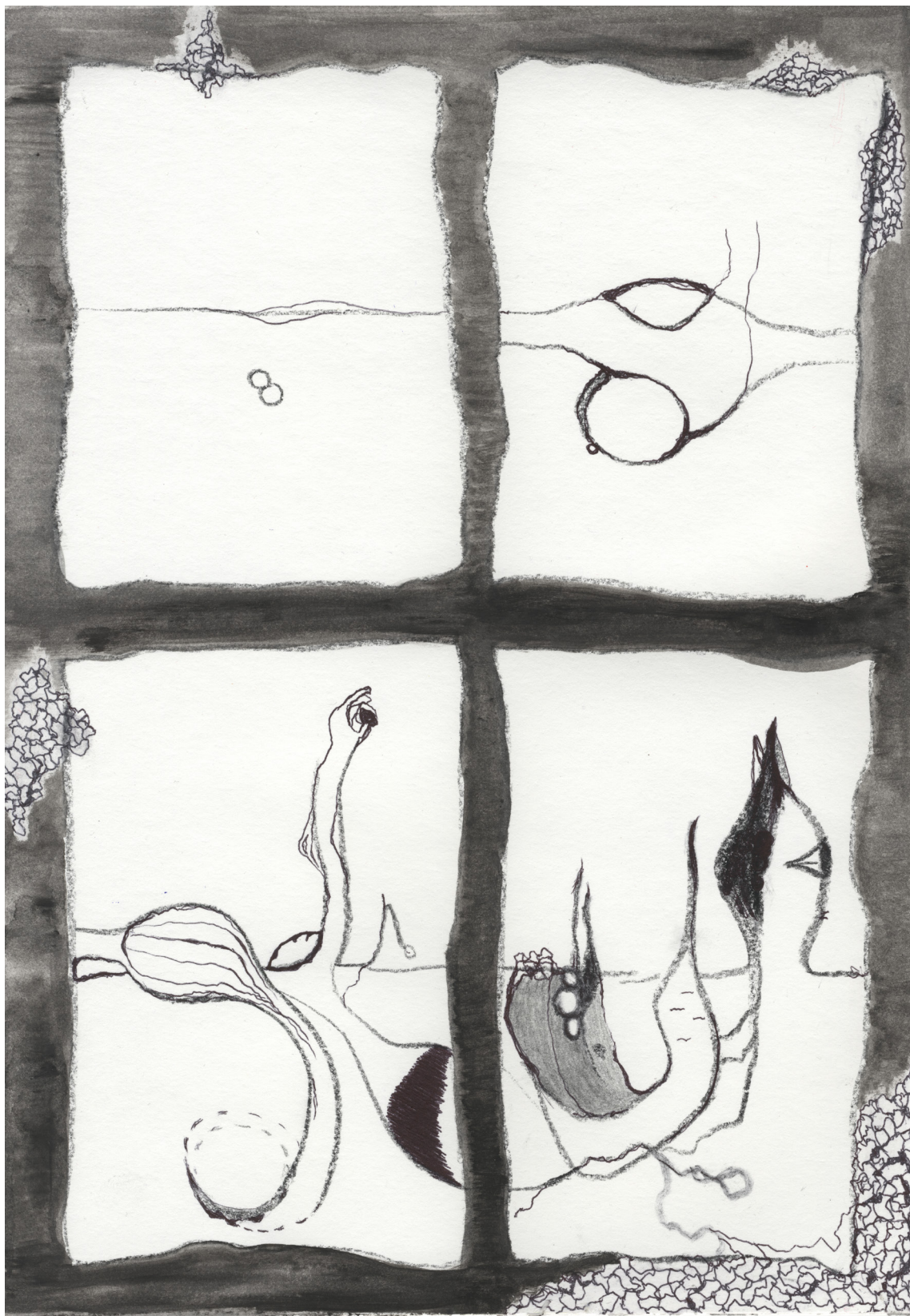
Demokrati bygger på en gemensam vilja att aktivt ta del i, och gå i dialog, för att sträva efter ett jämlikt och rättvist samhälle. Den kräver vår ständiga omsorg och varje generation måste ta ställning till dess innehåll och utformning. En väsentlig del av detta engagemang utgörs av att medborgarna deltar i det offentliga samtalet om våra gemensamma angelägenheter.

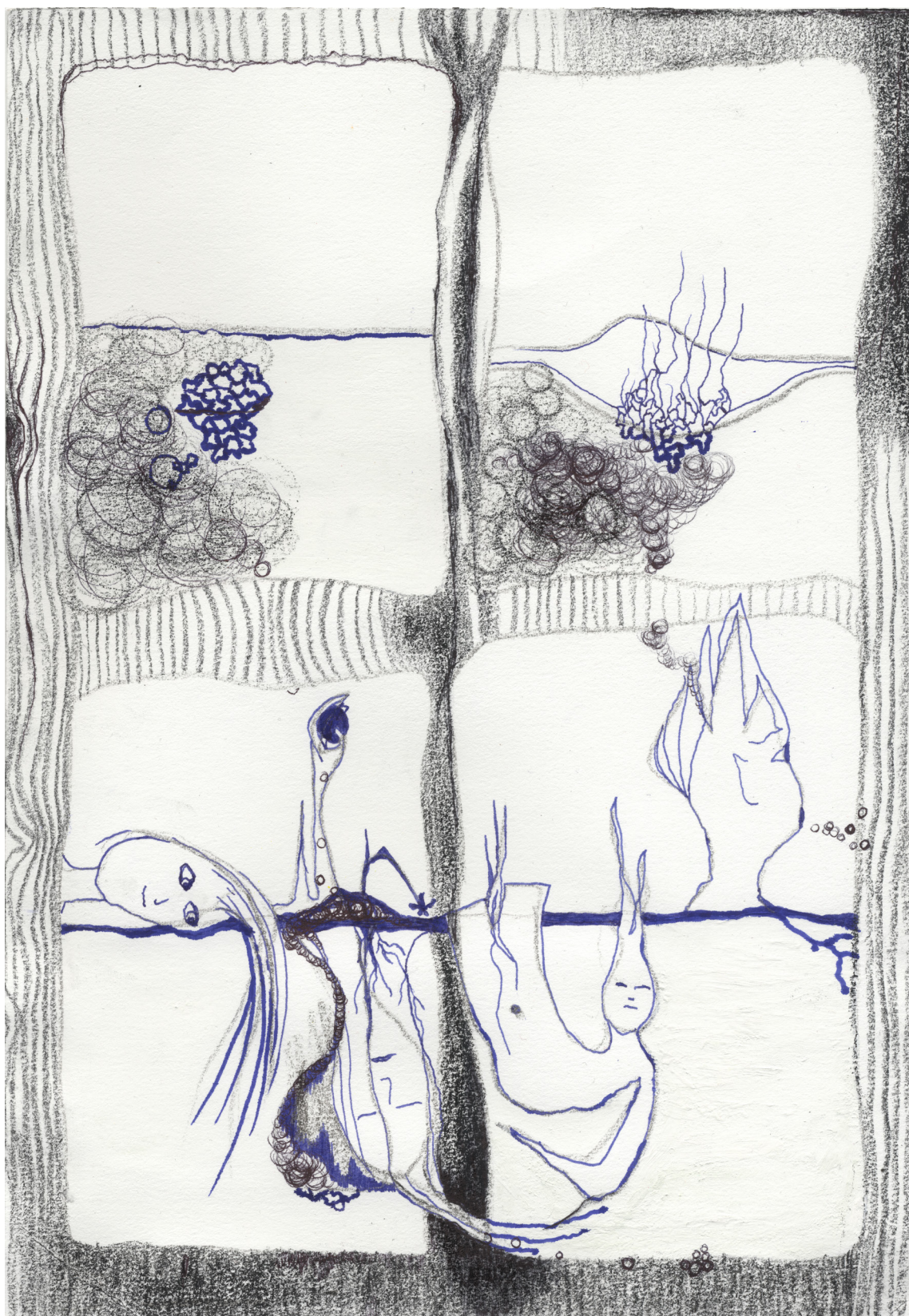
Ylva Gustafsson,
verksamhetsledare för Folkets Bildningsförbund

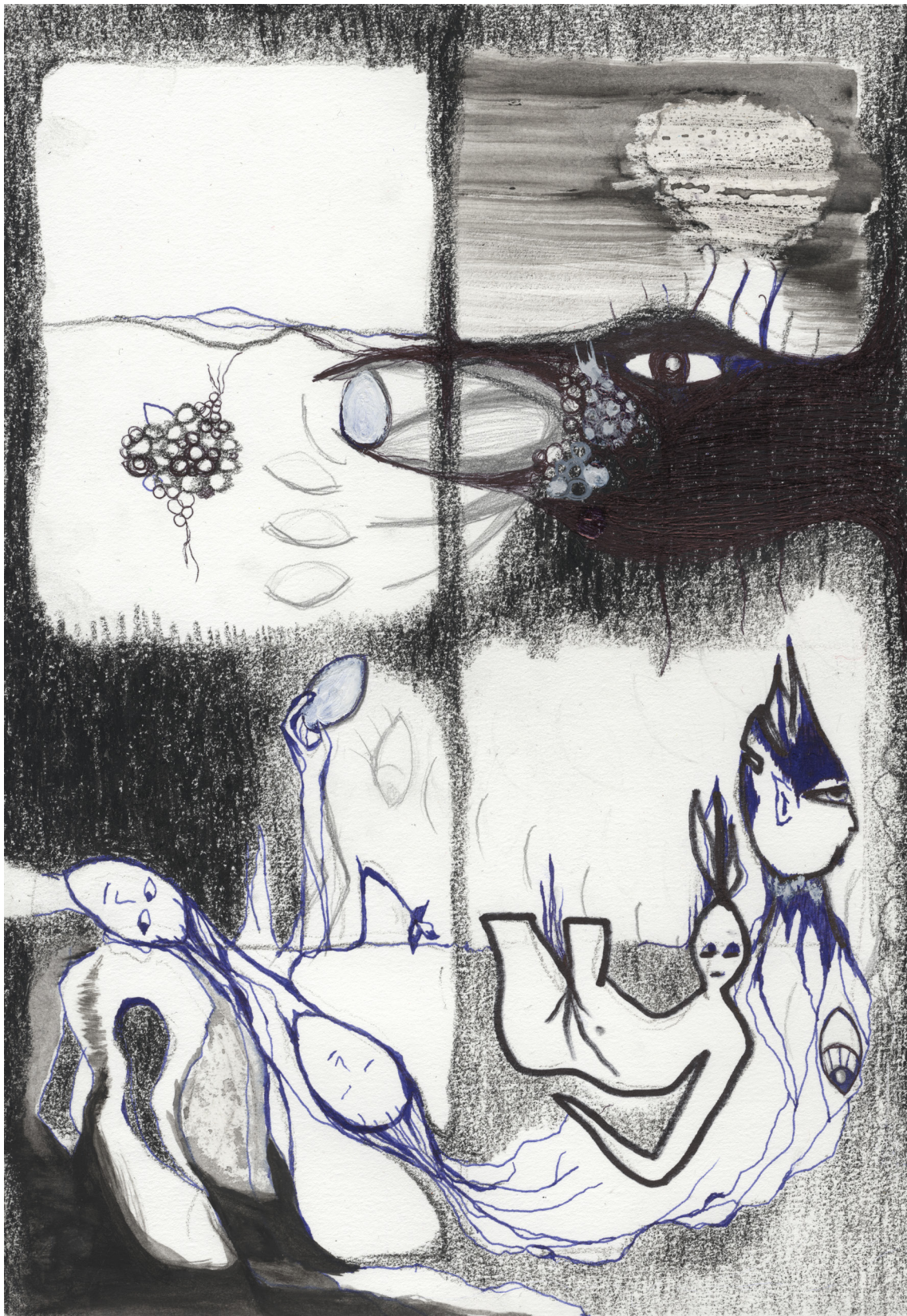
Källor:

Aaro Harju <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/suomalaisen-kansalaistoininnan-historiaa/>

Folkets Bildningsförbund: <https://fbf.fi/bildningsuppdraget/>

Det lilla grässtrået
växer sig uppåt
sparkar på de rötter som
försöker förinta grässtrået

Strået drar gräset till stacken
och sticker de förmultnande rötterna

”Socialism is sexy”
står det på grässtråets pappersplakat

Förmultnande rötterna förlitar sig på
utnyttjandet av grässtrån
slår med gammal pinne

Grässtrået blir till två grässtrån
blir till gemensamt led
blir till hel vildvuxen äng

Det lilla grässtrået
sparkar uppåt
på de förmultnande betongrötterna

“Gräsrötter förväntas träda in och göra något som det egentligen är samhällets uppgift att ansvara för?”

Gräsrötter – det är vi? Ja egentligen – vi alla, till och med ministrar, presidenter och stadsdirektörer, har en dimension där vi är gräsrötter, det vill säga människor. Där vi är avskalade alla roller som ger oss inflytande som representanter för någonting annat än oss själva. Gräsrotsbegreppet har kommit att stå för verksamhet som föds bland människor, som inte bestäms från ett uppifrån. Småningom blir en del gräsrotsverksamhet organiserad och får sina hierarkier, men fortsätter ändå vara gräsrot, det vill säga en verksamhet som inte är inriktad på att göra profit utan på att göra gott, att automatiskt göra välgörenhet.

Det är gräsrötterna som tvättar youghurtburkarna för att kunna sortera dem som plastsopor. Försöker minska på köttätandet och konsumtionen av snabbmode, tar cykeln i stället för bilen. Det

här har börjat i en miljömedvetenhet på gräsrotsplanet, idag uppmanas vi till åtgärderna uppifrån. Om vi så att säga hör-sammar rekommendationerna är det för att vi format oss en uppfattning att detta är viktigt för ett allmänt väl.

Ursprungligen spreds sådant som miljömedvetenhet och fredsaktivism med gräsrötterna. Då jag var ung likställdes rörelserna, liksom alternativa uppfattningar i allmänhet, med kommunism och subversivitet – och orden var skällsord. Lyckligtvis har uppfattningen luckrats upp en del, tack vare envisa gräsrötter vilkas ovedersägliga argument sipprat uppåt i samhällsmedvetandet och maskineriet. Kanske de många demonstrationerna också gjorde sitt till, för att det plötsligen, mot slutet av förra seklet, var väldigt många partier som jobbade för fred och gröna värden.

Bianca Gräsbeck | Gräsrotter med obestämbara konturer?

I dagens läge tror jag gräsrotterna är starkare och mer handlingskraftiga än någonsin, fast det kanske inte alltid känns så. Internet och sociala medier har haft det goda med sig. Jag såg, eller ja, hörde, nyligen audiokonstverket Radical Ocean Futures. En berättelse om hur uppkopplade gräsrotter bildat ett nätverk och vänt utvecklingen i en dystopisk verklighet – i kraft av mängden individer som utfört små handlingar. En mängd små handlingar som blivit till någonting stort. Glöm känslan av att det som lilla jag gör inte har någon betydelse. Klichén är sann – tillsammans är vi starka, fast styrkan kan vara som en droppe som bara mycket långsamt urholkar stenen.

En av våra stora kultur- och bildningsstödare utlyser en tävling för idéer som tacklar ojämlikheten bland skolelever. En annan beviljar en ny form av stöd till projekt som lättar på ensamheten bland gamla människor. Och det är ju bra det. Men jag ser ett problem här. Det som skorrar är att ojämlikheten bland skolelever är en betydligt mer omfattande problematik än att den skall behandlas genom en tävling utlyst av en privat aktör, gamla människors ensamhet likaså. Gräsrotter förväntas träda in och göra något som det egentligen är samhällets uppgift att ansvara för? Resultaten av bildningsstödnas initiativ kan vara en behövlig första hjälp, j-bra förstås för den bråkdel den berör – men samtidigt bidrar de till att vända blickarna från det som är fel. Felen sitter i samhällssystemet och varken kan eller skall åtgärdas med förstahjälp och plåster. Plåstrandet för

tankarna långt tillbaka i tiden, till förföras seklets "Välgörenhetsrörelse", då hjärteömma, mer välbeställda människor skänkte smulor åt fattiga människor – plåstrade om en nöd som kunde vara fatal. Rörelsen var visst ädel och säkert räddade den mångas steg framåt i deras liv. Och kanske den gjorde sitt till för välfärdssamhällets framväxt. Men är vi på väg tillbaka till tiden före välfärdssamhället, då nu gräsrotterna uppmuntras att ta itu med så viktiga problem som ojämlikhet mellan skolbarn och ensamhet bland äldre?

Initiativen ovan är alltså inte gräsrotsaktivitet, fast det kanske är gräsrotter som förväntas anta utmaningarna. Gräsrotsaktivitet är rörelser som uppstår bland oss för att vi är tillräckligt många som reagerar på samma sätt, på samma sak. Initiativ som går nerifrån uppåt, genuina uttryck för demokrati, folket regerar. Ibland får jag en känsla av att institutioner av olika slag likt välmenande föräldrar – eller i brist på egna resurser – vänder sig till gräsrotterna för att avlasta sig själva. Är jag ute och cyklar med min känsla av att allt prat om medborgardeltagande och medbestämmande håller på att göra koncepten riskabelt otydliga? Eller som en USA president på statsbesök i Europa kommenterade folkmassorna som buade utanför palatset. Det är bra, det tyder på att vi har verklig yttrandefrihet och demokrati!

Bianca Gräsbeck

“I ett bildat samhälle hjälper man de svaga.”

Varifrån tror ni detta citat är taget? Vänsterförbundet, Socialdemokraterna, Sannfinländarna, Centern...? Näpp - Samlingspartiets partiprogram.

Ett återkommande mantra i den finländska politiken oberoende av parti är att det är viktigt att utforma politiken så att den står på de svagas sida. Det här låter föredömligt humanistiskt. Ja, bildat. (Kanske rentav ridderligt?) Utgångspunkten verkar inte alls problematisk: politiken ska inte driva mäktiga intressen och marginalisera allting annat.

Det är något som stör mig här, har gjort det länge utan att jag orkat artikulera vad, bara känt ett vagt obehag när frasen kommit upp.

Politiken som säger sig värna de svaga, ställa upp för de svaga, skydda de svaga, utgår samtidigt från att den svaga är svag, och därför behöver hen politikens beskydd. Den humanitärt inriktade politikern vet vad den svaga behöver och vilket sorts skydd som krävs i den råa och icke-jämlika världen.

Varje barn kan förstå: ”Den som är mycket stark måste också vara mycket snäll”.

Tanken om att skydda de svaga är en punkt där vänster, höger och mitt skakar hand i en vision om välfärdsstaten som tycks gemensam. Kanske kan det uttryckas i form av marginalisering: de marginaliserade ska samhället se efter, där har vi ett speciellt ansvar.

Det är sant att det finns utsatta positioner, av många olika slag, där en människa

behöver hjälp. Men om utgångspunkten är att politik handlar om att “skydda” de som inte “är starka” kommer situationen inte att framstå i annat ljus än att det finns vissa som behöver stöd i egenskap av svaghet. Stöden till “de starka” osynliggörs däremot, att det är dessa som samhället de facto ofta just beskyddar (de förmögna, de stora företagen).

Alltså: visst finns det grupper som är utsatta, som hamnar utanför, och som förstås redan gör det idag i de beslut som tas: papperslösa, ensamstående föräldrar, funktionshindrade. Etc. Och där det är viktigt att man i politiken förmår urskilja olika behov och beskriva den utsatthet som drabbar människor i olika livssituationer och hur det som är utsatthet inte längre behöver vara det.

Det som bekymrar mig är att när “den svaga” (som beskrivs just så) är föremål för politikens beskydd ter sig maktförhållandena i grunden statiska; innanför är innanför och utanför är utanför. Detta ifrågasätts inte. Det är givet att konkurrensen slår ut några, därför får man se till att smällarna inte bli så hårda? Ett slags socialdarwinism som paketeras i det chevalereska “skydda de svaga”?

Bilden av marginalisering och att politiken skyddar de svaga smusslar in en i och för sig sund idé om lyhördhet - att lyssna på vad folk säger, vilka krav de ställer - i en politik som består av hantering. Dessa “svaga” betraktas ur problemens lins, med problemlösningens griptång. Och vilket rum finns det då egentligen för att lyssna, om problemen redan är utmejslade?

När utgångspunkten är att skydda de svaga är rollen som dessa “svaga” kan spe-

“Men om utgångspunkten är att politik handlar om att “skydda” de som inte “är starka” kommer situationen inte att framstå i annat ljus än att det finns vissa som behöver stöd i egenskap av svaghet. Stöden till “de starka” osynliggörs däremot, att det är dessa som samhället de facto ofta just beskyddar (de förmögna, de stora företagen).”

la fixerad: förhoppningen är att den arbetslösa får jobb, att den sjuka blir frisk, att den ensamstående föräldern som dubbeljobbar klarar av sin vardag utan att krackelera.

“Ett samhälle som lyckas ta hand om dem som har det svårast är också ett samhälle som framöver har större möjligheter att lyckas.” Så säger nuvarande partiledare Henriksson från SFP. Med andra ord, att ta hand om de svaga tyder på att samhället ruvar på nycklar till framgång. Kanske de svaga kan förvandlas till resurser, genom utbildning och riktade åtgärder? Ett samhälle som skyddar de allra svagaste är starkt?

De marginaliserade betraktas ibland som potentiellt farliga, som rov för populistiska krafter och genom det, som hot för demokratin (jämför Guy Standings tankar om prekariatet som “the dangerous class”). Utanförskap är en oförutsägbart position. Den starka kostar på sig att slänga några pacifierande korvören till den svaga, för samhällsfreden. Och det framgångsrika samhället.

Klart vi ska ta hand om varandra. Det jag fastnar på är en bild av politiken som ett område där man faller omdömen om vem som är svag och vem som är stark och att den distinktionen i sig ofta kan vara färgad av idéer om just “ett framgångsfullt samhälle”. Där utblicken är framgången, och hur den ska kunna vidgas, eventuellt göras mera inkluderande.

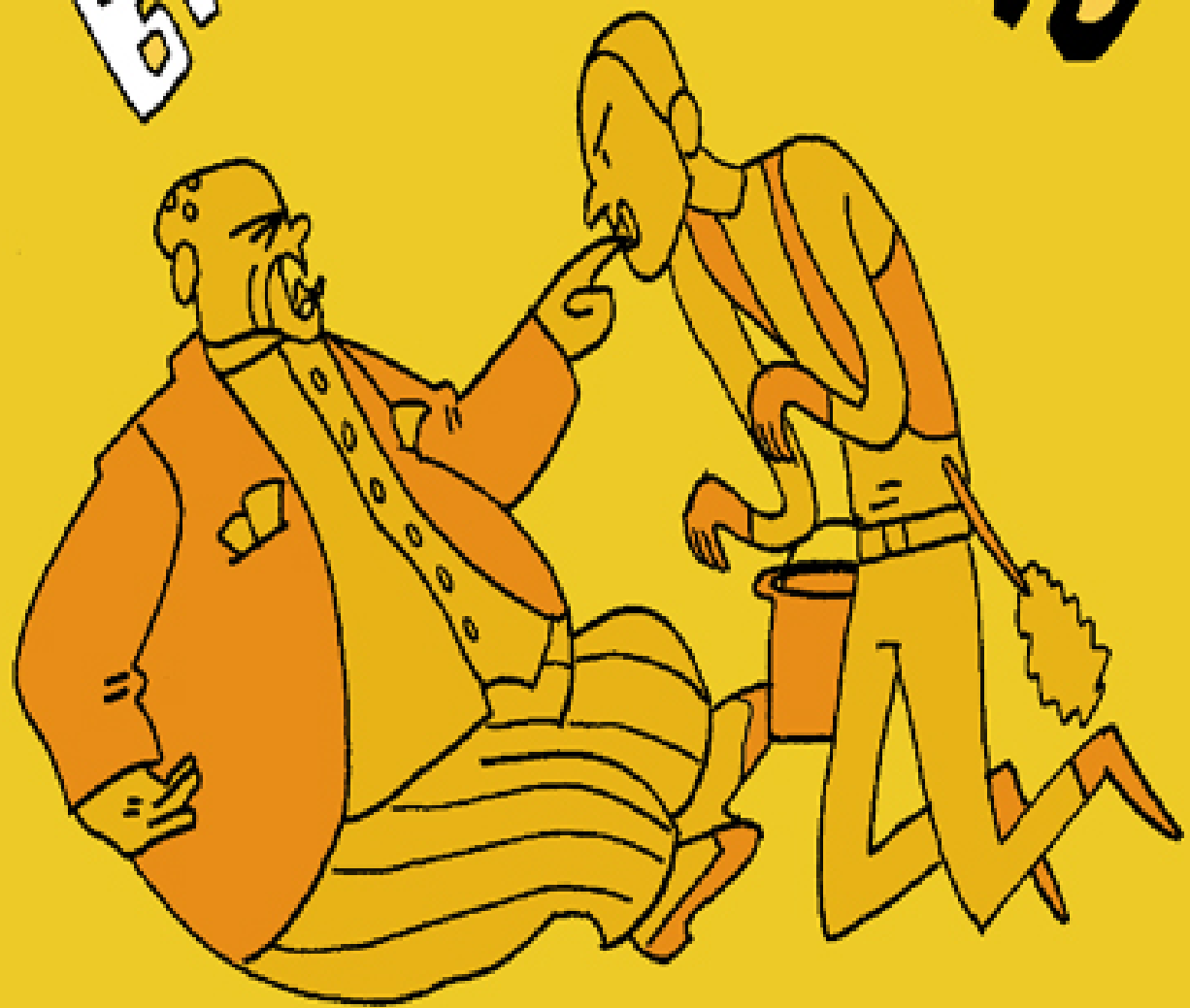
Står jag nu själv, ovetande, och vacklar ute på högerpropagandans flank? Inte ska vi se folk som svaga och i behov av samhällets, d.v.s. statens, stöd? Det viktiga är att människor får rå om sig själva och att situationen utformas så att alla har lika utgångspunkter. Det finns inga svaga! Aktörskap! Okej, det har man hört förut.

Och det är inte det jag vill säga, utan: svaghetsretoriken tycks i politikens subjekt se de starka, eller snarare, de som redan har en etablerad position. Vissas lott är att i egenskap av “svaga” vara mottagare, helst tacksamma och driftiga. Målet är som sagt framgång, för alla, för samhället. Att människor själva har idéer om hur politiken bör och kan se ut har ingen, eller kanske som mest en dekorativ, roll här.

Vad skulle det betyda att skrota tanken om svaga och starka? Ge plats för annat än åtgärds politik med framgång i sikte? Låta människor, olika människor, träda fram på den politiska arenan, lokal eller utvidgad, och utmana föreställningen om de svaga som behöver hjälpas upp ur sitt utanförskap?

Mio Lindman

BITE THE HAND

THAT FEEDS

Jag har mött djurens ansikten i deras sista stunder. Sprungit till stängslet för att se vad som finns kvar: jag ser rädda djur, förtvivlade djur, dödsdömda djur, djur som vill leva. Det här är deras sista hållplats, slakteriet. Det här stället är så stort att jag inte kan greppa det. Vi är vid helvetets portar. Tårarna rinner. "I'll keep breathing 'till my heart stops."

Att skriva om ett så hjärtskärande fenomen som djurproduktionen kräver styrka och mod, eftersom majoriteten av jordens befolkning har blickarna vända ifrån djurens verklighet. 82 516 615 är en siffra som är svår att greppa. Så många individer dödas varje år i den finländska djurproduktionen. Innehållet i ditt köttpaket hade ett ansikte en gång. Innerst inne tror jag att människor är så vana vid att äta djur, att vi har glömt bort att det är individer som insemineras, föds upp, hålls i trånga utrymmen borta från allmänhetens blickar. De här individerna känner smärta, sorg, glädje och kärlek precis som du och jag. Det är dem vi har glömt bort. Vi tar allting ifrån dem, framför allt deras frihet och rättighet att leva.

Den livsförändrande kedjan av händelser satte igång under Pride augusti 2017 i Åbo. Jag gick in i Oikeutta Eläimille:s tält för att ta reda på vad som visades i virtual reality-apparaterna. Jag steg in i en värld jag inte hade lagt märke till

förut. Att köpa ett paket kött hade varit en vardaglig rutin. Det fanns ingen tanke bakom den handlingen. Nu steg jag in i lammets värld och såg mina kamrater dö framför mina ögon. Den dagen blev den sista: "Mamma, jag äter aldrig kött igen." I början var allting tungt och hopplöst. Jag kände mig ensam. Vem tänker på djuren? Finns det någon där ute som förstår vad som pågår och vill göra någonting åt problemet? Jag var ledsen och förtvivlad. Mina känslor kan inte jämföras med smärtan som djuren känner varenda dag. Dag ut och dag in. Mjölkindustrin chockerade mig så mycket att det blev min port in till veganismen. Kon kan inte mjölka utan att föda en kalv. Kon insemineras med tvång. Kalven tas ifrån kon en kort tid efter födseln. Om kalven är en hane blir han billigt kött. Om kalven är en hona, döms hon till ett liv likadant som det hennes mamma haft, och slaktas när hon inte längre är användbar. Jag insåg att mjölken inte är till för mig och slutade ta av det som inte är mitt. Deras

Emma Andersson | För djuren som ville leva

liv har aldrig varit till för oss och det insåg jag april 2018.

Hösten kom snabbt. Jag var på väg på bio men stannade upp när jag såg fyra personer med skärmar mitt på gågatan. På skärmarna visades videomaterial från finländska gårdar, fabriker och slakterier. Hur personerna var uppställda kändes lite som en konsthall med kraftiga inslag. En person stod utanför formationen. Hon bar på en skylt med namnet på den första organisationen som jag gick med i, Anonymous for the Voiceless. Deras format Cube of Truth är världskänt och deras sätt att göra aktivism på var för mig fascinerande.

De flesta gick förbi och ville inte ens kolla på skärmarna. Några stannade upp och ställde frågor, reagerade, eller inte heller ovanligt, hamnade i något sorts försvarsläge. En tjej har lämnat kvar i mitt minne. Hennes tårar och förtvivlan väckte en reaktion i mig som jag aldrig glömmet. Djurrättsaktivismen hjälper med att synliggöra artförtrycket som förekommer dagligen, överallt i världen. Trots att mänskligheten misslyckas med att se det, har djuren ett egenvärde som inte är beroende av våra åsikter. Värdet är absolut, ingenting vi kan förneka. Målet är, för mig, djurens totala frigörelse. Det här händer inte i en handvändning, ändå är det ditåt jag siktar. Nu och alltid.

Jag har länge funderat på vem som bär det huvudsakliga ansvaret. Jag har länge tvivlat på att djurskyddslagen finns till för att skydda djuren. Lagar är inte nödvändigtvis moraliska. Industrin utgår ifrån ekonomiska intressen och ingenting betydande har hänt på tiotals år. Som aktivist, vem ska jag rikta mig till och vem är med i kampen? Den här frågan har

rullat på i huvudet, men jag har kommit fram till att om industrin inget gör och inte bryr sig, litar jag på att vanliga människor, organisationer och djurfristäder kan göra någonting. Djurrättsaktivister, djurrättsorganisationer som Oikeutta Eläimille och Animalia, djurfristäder som Eläinsuojelukeskus Tuulispää och Saporomäki och alla som bryr sig om djurens rättigheter. Jag är inte ensam i den här kampen.

Hur löser vi problemet? Hur skapar vi en djurvänlig värld? Djuren och naturen gynnas av att samhället går mot ett växtbaserat kosthåll. Det finns redan alternativ till djurprodukter och nya utvecklas ständigt. Att utmana industrin är viktigt - vi får aldrig låta oss tystas. Aktivism är avgörande för djurens framtid. Aktivismen riktar sig till olika grupper beroende på dess form. Mest av allt har jag deltagit i gatuaktivism som fokuserar på att upplysa allmänheten om det som händer i djurproduktionen: Cube of Truth, Save Square, djurrättsmarscher, *chalktivism* (användning av kriterier). Anonymous for the Voiceless lämnade jag bakom mig och anslöt mig till Animal Save Finland och Finland Fur Animal Save som nu är mina hem i aktivismvärlden.

Jag deltog i min första vigil tidigt. En vigil innebär att bevittna, i det här fallet djur som är på väg till slakteriet. Vi vill visa djuren kärlek i deras sista stunder och upplysa allmänheten om vad som pågår. *De tysta skriken - vem hör djuren i köttindustrin?* är en Spotlight-dokumentär som utkom i februari 2020. Jag och mina vänner i Animal Save Finland medverkade. Avsnittet var ett av de mest sedda det året. Det finns hopp om att allmänheten sakta men säkert är på väg att vända blicken mot djurens dagliga verklighet.

Forssa juli 2019. 24 timmars vigil. Klockan är 23. Vi står på sidan av vägen och väntar. Lastbilen närmar sig oss. Vi stiger ut på vägen. Vi kliver bort lika snabbt. Lastbilarna fortsätter rutinmässigt mot slakteriets portar. Jag kollar på min vän: "Pitäisikö? Mennäänkö?" Pulsen höjs och vi är på väg. Målmedvetet springer vi mot stängslet flera hundra meter bort. Bakom stängslet ser jag henne genom lastbilens öppna luckor. Jag står stilla och jag ser henne. Grisen som jag aldrig glömmet. En nyfiken individ som ville leva. En individ som kämpade in i det sista. Jag riktar min blick mot henne och hon möter min. Jag ser på henne att hon inte har gett upp. Det har inte jag heller.

